

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn. N.Y. 11213
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

תרגום חפשי

ב"ה, ערב ח"י אלול, ה'תשמ"א
שנת הקהל,
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה !

חודש אלול הוא, כידוע, חודש של חשבון הנפש על כל השנה החולפת, כדי לתקן ולהשלים את הדרוש, וכדי להבטיח שהשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, תהיה טובה (עוד) יותר, ובהרבה, בכל עניני חיי התורה היום-יומיים, הן בקשר לאדם עצמו והקרובים אליו, והן בקשר לכל הסביבה.

מובן שהחשבון האמור חייב להיות "חשבון צדק": לא פחות ולא יותר (לא להגזים ולא להפחית), כדי שהתיקון יהיה בשלימות, וכן שהתוספת הצריכה לבוא בשנה החדשה, בהתאם לציווי: "מעלין בקודש", תהיה אף היא בשלימות. כך גם באשר למצוות וקיומן, שהחשבון נערך הרי בקשר אליהן, נצטוונו: "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו".

אך לכאורה לא מובן כ"כ הדבר; נכון, אמנם, שאם האדם יגזים בהערכת הישגיו במשך השנה החולפת וטעותו תהיה בכיוון ההפרזה היתירה, עלול הוא להגיע לידי כך שלא ישלים את אשר לא עשה ולא יחזור בתשובה על מה שפגם (נוסף לכך שיגיע לידי תחושת גאווה ויהירות בגלל הערכתו העצמית המוגזמת), אן מה רע יהי בכך אם יפחית בחשבונו מערך פעליו הטובים, והרי התוצאה תהיה — "תוסף עליו", תוספת של מעשים טובים, וממילא תהי' גם התוספת של "מעלין בקודש" גדולה יותר ! ?

פחות מובן הדבר באשר לקיום המצוות: מדוע חל האיסור של "לא תוסף עליו", כאמור. ובמיוחד הרי סותר הדבר, לכאורה, לדרישת התורה: "בכל מאודך", על כל הפירושים של מושג זה, כולל הפירוש שזה צריך להיות באופן של "מאד", בלי כל "מדידה" והגבלה !

★ ★ ★

אחד ההסברים לדבר: אם האדם יסמוך על תחושותיו ורצונותיו — עלול הוא לטעות בקלות ועד כדי לעשות את ההיפך ממה שהוא צריך לעשות. ולא רק ביחס אליו עצמו, שכן "אדם קרוב אצל עצמו" ואינו מסוגל להיות אובייקטיבי לגמרי, כי אם גם ביחס לזולת. הרי החשבון צדק, אותו הוא חייב לערוך, וכן קיום המצוות שלו, כוללים — וחייבים לכלול — את ה"כלל גדול בתורה": "ואהבת לרעך כמוך". גם בענין זה צריך החשבון להיות חשבון צדק, "לא תוסף ולא תגרע", וכך בקשר לקיום ה"כלל גדול בתורה".

צריך להיות — "ואהבת לרעך כמוך", והרי אהבת עצמו "אינה תלויה בדבר" (כלומר, אינה נובעת מכך שהוא מוצא בעצמו מעלות מיוחדות וכו'), כי אם נובעת מן העובדה שמדובר בו עצמו. וכך גם צריך להיות בקשר ל"רעך", כפי שהדבר מוסבר במקומות רבים בהרחבה.

יחד עם זה באה ההוראה של "לא תוסף" בענין זה של "ואהבת לרעך כמוך": עלול להיות שבגלל האהבה — והרי "אהבה מקלקלת את השורה" — יסייע לזולת לעבור עבירה, חס וחלילה, ובפרט עבירה קלה וכו'.

או — כשיגיע הדבר לידי קיום מצות "הוכח תוכיח את עמיתך", במיוחד בקשר ל"קטנים" בידיעה של יהדות אמיתית, או קטנים בשנים, הרי משום שירצה להוסיף במצות "ואהבת לרעך", אהבה שלא במקומה, הוא עלול להימנע מלהוכיחו, ואפילו לא בצינעא (בין ארבע עינים).

על כך אומרים לו: "לא תוסף עליו", וחייב להיות "הוכח תוכיח".

כך גם בקצה השני: הוא עלול הרי לפתוח את תוכחתו ברעש, ברבים ובבזיונות וכו' — על כך אומרים לו: "לא תגרע ממנו", מ"ואהבת לרעך".

תחלה צריכה להיות הוכחה "בינו לבין עצמו, בנחת וכלשון רכה", ורק לאחר מכן — "אם לא חזר בו צריך להוכיחו ברבים" וכו'.

★ ★ ★

בכל ענין צריך להסיק את המעשה, שכן "המעשה הוא העיקר", ובחיי יום-יום. עתה, איפוא, הזמן המתאים ביותר, ובמיוחד בימים שבין ח"י אלול לבין ראש-השנה הבאים עלינו לטובה, יום לחודש, לערוך חשבון צדק בכל הענינים של ההתנהגות יום-יומית, שהרי מיהודי נדרש: "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו", והקב"ה עוזרו.

במיוחד צריך להיות הדבר, ביתר שאת וביתר עז, בענין אהבת ישראל, עד שזו תהי' באופן של "ואהבת לרעך כמוך" — כפשוטו: אהבה לכל יהודי ויהודי, ולא רק לכלל ישראל. "להכנס" לתוך מצבו של כל יהודי וצרכיו, הגשמיים וכל-שכן הרוחניים, ולסייע להם ובמעשה בפועל.

ותוך כדי כך להיות זהיר בנקודות העיקריות האמורות, הן בכיוון של "ימין מקרבת" והן בכיוון של "שמאל דוחה", שהדבר יהא בהתאמה מלאה עם "תורת חיים", ההוראה בחיים, ו"תורת אמת" (ובמיוחד בשולחן-ערוך, חלק "אורח חיים", ושולחן-ערוך, חלק "חושן משפט").

וגם להשפיע ולשכנע את כל מי שאפשר לו להגיע אליו ולהשפיע עליו (ואפילו במקום ספק — יש לעשות כן, משום שהספק הוא בדבר שהוא "כלל גדול בתורה" ומצות עשה מן התורה) שגם הוא ינהג כך, ושהכל יעשו כך באופן של "מעלין בקודש".

★ ★ ★

ויהי רצון, שכהתאם לפירוש רבותינו זכרונם לברכה ש"ואהבת לרעך כמוך" כולל ורומז על אהבת ישראל אל הקב"ה, הנקרא "רעך ורע אביך", ועל ידי כך מעוררים ומחזקים יותר את אהבת השם לבני ישראל, הנקראים, כביכול "אחים ורעים" לקב"ה,

— שהאמור לעיל — אהבת השם לישראל תבוא לידי פועל בכל הדרוש לכל אחד ואחת, בבני, חיי ומזוני רוויחי.

ושבקרב ממש תתקיים התפלה: "ה' אלוקים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה",

וכל אחד ואחת בתוך כלל ישראל יתברך בכתובה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל זה

ובברכת כתיבה וחתומה טובה

לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

מכש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' קל. וש"נ.

"להכנס" . וצרכיו: ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 157. ובכ"מ.

"ימין מקרבת" . "שמאל דוחה": סוטה מז, א. סנהדרין קז, ב.

חלק "אורח חיים" . "חושן משפט": ראה שו"ע אדה"ז שם, ובמ"מ וציונים לשם (מג"א סו"ס קנו. רמ"א ומג"א סתר"ח. רמ"א וסמ"ע לשו"ע חו"מ סרכ"ח).

(ואפילו במקום ספק: ולהעיר מתניא פרק לב (מא, ב): לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים.

לפירוש רבותינו זכרונם לברכה: פרש"י ד"ה דעלך — שבת לא, א.

"דעך ורעך אביך": משלי כז, י. שמו"ר רפכ"ז. "זח"ב נה, ב. פרש"י עה"פ.

לבני ישראל, הנקראים . "אחים ורעים" לקב"ה: כמ"ש (תהלים קכב, ח) "למען אחי ורעי גו'". "זח"ב שם. זח"ג ז, ב. ועוד. וראה סידור שער הק"ש (עו, ד ואילך), תו"ח שמות תנג, א ואילך. סה"מ תר"ל ע' ז' בסופו ואילך. התפלה: תהלים פ, כ.

מבזה את חבירו הוא מבזה הצלם אלקים ע"כ ואהבת כו'.

"אהבה מקלקלת את השורה": ב"ר פנ"ה, ח. פס"ז ופרש"י עה"פ וירא כב, ג.

"הוכח תוכיח את עמיתך": קדושים שם, יז. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ז ס"ז ואילך. וש"נ. וראה אר"ת להח"מ עה"פ (הוצאת קה"ת — מא, ב).

"בינו לבין עצמו" . ברבים: שו"ע אדה"ז שם ס"ח (הל' אונאה ס"ל). וש"נ. — וראה שם: וכ"ז בעבירה כו'. ולהעיר משו"ע שם הל' נזקי גו' סט"ז.

"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מ"ז. יום לחודש: סה"ש תש"ג ע' 177. שם ע' 179.

"כל מעשיך" . דעהו: אבות פ"ב מ"ב. משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע אר"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ז ס"ב.

והקב"ה עוזרו: ראה קידושין ל, ב. סוכה נב, ריש ע"ב. ביתר שאת וביתר עז: עיין לקוטי לוי"צ לתניא רפנ"ג.

לכל יהודי ויהודי . . . הרוחניים: להעיר

לא . . . יותר: להעיר מפרש"י עה"ת (נשא ז, פה. מספרי שם): למדך שהיו כלי המקדש כו'.

לציווי: ברכות כה, א. וש"נ. "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו": ראה יג, א.

וראה ואתהנן ד, ב. — וראה לקו"ש ח"ד ע' 179 הע' 6.

תחושת גאוה: ולהעיר מצוואת הריב"ש (הוצאת קה"ת) סי"ב. קונטרס ומעין מט"ו-טז.

לדרישת התורה: ואתחנן ו, ה. הפירוש: הראב"ע שם. ובארוכה — תו"א

מקץ ל, סע"ג. לקו"ת שלה מב, ג. דרמ"צ קכג, ב. קס, ב. וראה ספר הערכים-חב"ד ערך אהבת ה' — בכל לבבך, נפשך ומאדך ס"ד סק"א. וש"נ.

"אדם קרוב אצל עצמו": סנהדרין ט, סע"ב. וש"נ.

"כלל גדול" . כמוך: תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ קדושים יט, יח.

מוסבר . . . בארוכה: ראה קונטרס אהבת ישראל. וש"נ. וראה סה"מ תר"ל ע' ח: והאדם נברא בצלם אלקים וע"כ צריך לאהוב את רעך כמוך ממש, כי אם הוא

ערב ח"י אלול: זמן הכנה לח"י אלול, ע"ד מרז"ל מי שטרח בע"ש יאכל בשבת (ע"ז ג, א).

ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הבעש"ט (בשנת נח"ת) ורבנו הזקן (בשנת קה"ת) — ספר השיחות תש"ג ע' 141 ואילך.

חודש אלול . . . חודש של חשבון הנפש: ראה סה"מ אידש ע' 75. שם ע' 129. וראה לקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים. ל"ת להאריז"ל עה"פ (תצא כא, יג) ובכחה גו' ירח ימים (וראה גם אוה"ת נ"ך כרך ב ס"ע א"נ ובשו"ע ג שם). טור אר"ח ר"ס תקפא.

לכל הסביבה: שהרי כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה כו' (שבת נד, ב. ע"ז יח, א. שבועות לט, סע"א וריש ע"ב). ומזה מובן למי שיש בידו לזכות את הרבים.

"חשבון צדק": להעיר מפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר (בשם אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע): אָזוי ווי מען דאַרף וויסן די חסרונות, אָזוי דאַרף מען וויסן די אייגענע מעלות — לקו"ד כרך ד תקפא, א. וראה גם סה"מ תרפ"ח ע' קצט. "היום יום" ס"ע קז.